

श्री.संत कवी महिपती महाराज देवस्थान ट्रस्ट
संचलित न्यु इंग्लीश स्कुल ताहाराबाद, ता.
राहुरी, जि. अहमदनगर या शाळेतील इयत्ता ५
वी ते इयत्ता ७ वी चे वर्गास अनुदानासाठी पात्र
घोषित करण्याबाबत.

महाराष्ट्र शासन
शालेय शिक्षण व क्रीडा विभाग
शासन निर्णय, क्रमांक : न्यायाप्र-२०२४/प्र.क्र.३८/एसएम-४
हुतात्मा राजगुरु चौक, मादाम कामा मार्ग, मंत्रालय, मुंबई ४०००३२.
दिनांक :- २७ फेब्रुवारी, २०२५.

वाचा:-

- १) शालेय शिक्षण व क्रीडा विभाग, शासन निर्णय क्रमांक: माशाअ-२००९/(५९९/०९)/माशि-१,
दि.१५ नोव्हेंबर २०११.
- २) शालेय शिक्षण व क्रीडा विभाग, शासन निर्णय क्रमांक:संकीर्ण-२०१२/(१५०/१२)/माशि-१,
दि.१६ जुलै २०१३.
- ३) शालेय शिक्षण व क्रीडा विभाग, शासन निर्णय क्र. माशाअ-१४१४/(६९/२०१४)/एसएम-४,
दि. ३० जून, २०१४.
- ४) शालेय शिक्षण व क्रीडा विभाग, शासन निर्णय क्रमांक: माशामु-२०१६/प्र.क्र.१८/एसएम-४,
दि.१९ सप्टेंबर, २०१६.
- ५) मा. सर्वोच्च न्यायालय, दिल्ली येथे विशेष अनुमती याचिका क्र.५७७६/२०१७ व विशेष
अनुमती याचिका क्र.५९९५/२०१७ मध्ये दि.२०.११.२०१९ रोजीचे आदेश.
- ६) शालेय शिक्षण व क्रीडा विभाग, शासन निर्णय क्रमांक: माशाअ-२०२०/ प्र.क्र ६१/एसएम-४,
दि. १२ फेब्रुवारी, २०२१.
- ७) शिक्षण उपसंचालक, पुणे विभाग यांचे क्र. शिऊसं/माध्य/३०३/२०२२/४९४५,
दि. ८ मे, २०२३.
- ८) शालेय शिक्षण व क्रीडा विभाग, शासन निर्णय क्रमांक: माशाअ-२०२२/ प्र.क्र.२७५/एसएम-
४, दि. ०६ फेब्रुवारी, २०२३.
- ९) शिक्षण संचालक (माध्यमिक व उच्च माध्यमिक) यांचे पत्र क्र. शिसंमा-२०२३-(एस-
७)/मुल्यांकन/ ताहाराबाद/६१५६/ दि. ८ डिसेंबर, २०२३.
- १०) शिक्षण संचालक (माध्यमिक व उच्च माध्यमिक) यांचे पत्र क्र. शिसंमा-२०२३-(एस-
७)/एसएलपी/ताहाराबाद /४७९३, दि. ३ सप्टेंबर, २०२४.

प्रस्तावना:-

संदर्भ क्र. (३) अन्वये, श्री संत कवी महिपती महाराज देवस्थान ट्रस्ट, ताहाराबाद, ता. राहुरी
या विद्यालयाचे इ. ५ वी ते ७ वी चे प्रथम वर्ग शासन निर्णय, दि.३० जून २०१४ रोजी अनुदानासाठी
पात्र घोषित करण्यात आले आहेत.

तसेच, संदर्भ क्र. (४) येथील शासन निर्णय, दि.१९.०९.२०१६ नुसार वेळोवेळी पात्र ठरविण्यात आलेल्या शाळांना तसेच शासन निर्णयातील अटी व शर्तीचे पूर्तता होत असल्यास सरसकट २० टक्के अनुदान मंजूर करण्याचा धोरणात्मक निर्णय घेण्यात आला.

सदर संस्थेने आरक्षण धोरणाचे पालन केले नसल्याने, सदर शाळेतील सहशिक्षक यांना वैयक्तिक मान्यता देण्यात आली नाही. सबब, सदर शाळेचे मुख्याध्यापक यांनी सदर शिक्षकांना वैयक्तिक मान्यता देण्याबाबत संबंधितांना आदेशित करणेबाबत मा. उच्च न्यायालय खंडपीठ औरंगाबाद येथे रिट याचिका क्र.१२००३/२०१७ दाखल केली होती. त्यामुळे, सदर संस्थेस २० टक्के अनुदान देण्यात आलेले नाही.

तदनंतर, सदर संस्थेने मा. सर्वोच्च न्यायालय, दिल्ली येथे विशेष अनुमती याचिका क्र.५७७६/२०१७ व विशेष अनुमती याचिका क्र.५९९५/२०१७ दाखल केली होती. उक्त विशेष अनुमती याचिकांवर मा. सर्वोच्च न्यायालयाने दि. २०.११.२०१९ रोजी पुढीलप्रमाणे आदेश पारित केले आहेत.

7. The special leave petitions are accordingly disposed of with the following directions:

(i) The petitioner-trust is directed to reinstate both the private respondents into service within a period of four weeks from the date of receipt of a copy of this order and continue to pay the current salary.

(ii) The petitioner shall pay the quantified amount of Rs.5,00,000/- (Rupees five lakhs only) each towards the period for which the private respondents had actually worked, in installments, within the outer limit of six months from the date of the receipt of the copy of this order. The Private Respondents shall not be entitled to any other amount as backwages.

(iii) The petitioner-trust is directed to send a proposal for the appointment of the private respondents with grant to the second respondent herein who shall place it before the Principal Secretary, School Education. Such proposal shall be sent immediately on reinstating the private respondents herein as directed above.

(iv) On receipt of such recommendations from the petitioner-trust, the respondent no.2/Principal Secretary, School Education shall process the papers, appoint and admit the respondents for grant in open category. While doing so, respondent no. 2/Principal Secretary, School Education shall also indicate that if the said vacancies were still being treated as reserved for ST/NT, the said reserved vacancies be treated as backlog for the future and be presently treated as open category to accommodate the respondents. Such consideration shall be in the peculiar facts and circumstances of this case as an one time measure and shall not be treated as a precedent for any other case.

(v) In view of the above direction, on reinstatement being made, the criminal proceedings which were initiated by the private respondents seeking for implementation of the order shall not survive for consideration any further and the same shall be treated as closed by the concerned Court.

मा. सर्वोच्च न्यायालयाचे उपरोक्त आदेशानुसार, सदर प्रकरणात अनुशेषाची पूर्तता होत असल्याचे दिसून येते. मा. सर्वोच्च न्यायालयाने दिलेल्या आदेशानुसार शिक्षणाधिकारी (माध्यामिक) जिल्हा परिषद अहमदनगर यांनी दिनांक २२.०९.२०२० रोजीच्या आदेशान्वये संबंधित शिक्षिकांना विना अनुदान तत्वावर नियुक्ती पासून मान्यता दिलेल्या आहेत.

तसेच, मा. सर्वोच्च न्यायालय, दिल्ली यांनी उक्त विशेष अनुमती याचिकेवर दिलेल्या आदेशामधील मुद्दा क्रमांक ७ मधील उपमुद्दा ४ मध्ये नमूद केले आहे की, विद्यालयात असणारा एस.टी.-१ व एन.टी.-१ अनुशेषाच्या जागेवर सदर सहशिक्षिकांची नियुक्ती करून त्यांना अनुदान मंजूर करण्यात यावे व भविष्यात रिक्त होणा-या जागेवर अनुशेष भरण्यात यावा.

मा. सर्वोच्च न्यायालयाने संबंधित संस्थेने भविष्यात अनुशेष भरून काढणे बंधनकारक राहिल, असे आदेश दिलेले असल्याने, त्यास अनुसरून शिक्षणाधिकारी (माध्यमिक) जिल्हा परिषद, अहमदनगर यांनी सदर शिक्षकांना वैयक्तिक मान्यता दिलेली आहे. त्यामुळे सद्यस्थितीत शासन निर्णय दि.१९.०९.२०१६ मधील अटीची पूर्तता होत असल्याने, सदरची शाळा अनुदानास पात्र ठरत असलेबाबत शिक्षणाधिकारी (माध्यमिक) जि. प. अहमदनगर यांनी केलेल्या शिफारशीसुनसार, विभागीय शिक्षण उपसंचालक, पुणे संदर्भ क्र. (७) अन्वये कळविले आहे.

मा. सर्वोच्च न्यायालयाच्या अनुषंगाने, शिक्षण संचालक (माध्यमिक व उच्च माध्यमिक) यांनी संदर्भ क्र. (८) अन्वये, उपरोक्त शाळा अनुदानास पात्र करण्याबाबतचा अहवाल सादर केला असून, शिक्षण संचालक (माध्यमिक व उच्च माध्यमिक) यांनी केलेल्या विनंतीस अनुसरून, श्री संत कवी महिपती महाराज देवस्थान ट्रस्ट, ताहाराबाद, ता. राहुरी या विद्यालयाचे सन २०२२-२३ च्या संचमान्यतेनुसार, इ. ५ वी ते ७ वी चे वर्गावरील ३ शिक्षक पदांना सरसकट २० टक्के अनुदान मंजूर करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन आहे.

शासन निर्णय:-

उपरोक्त प्रस्तावनेत नमूद केलेले विवेचन विचारात घेता, सदर संस्थेने मा. सर्वोच्च न्यायालय, दिल्ली येथे विशेष अनुमती याचिका क्र.५७७६/२०१७ व विशेष अनुमती याचिका क्र.५९९५/२०१७ दाखल केली होती. उक्त विशेष अनुमती याचिकांवर मा. सर्वोच्च न्यायालयाने दि.२०.११.२०१९ रोजी दिलेल्या आदेशाच्या अनुषंगाने, श्री संत कवी महिपती महाराज देवस्थान ट्रस्ट, ताहाराबाद, ता. राहुरी या विद्यालयाचे सन २०२२-२३ च्या संचमान्यतेनुसार, इ. ५ वी ते ७ वी (प्रथम वर्ग) वरील ३ शिक्षक पदांना शासन निर्णय, दि.०६.०२.२०२३ मधील विहित अटी व शर्तीच्या अधीन राहून तसेच, पुढील अटीच्या अधीन राहून, या शासन निर्णयाच्या दिनांकापासून २० टक्के अनुदान देण्यास मान्यता देण्यात येत आहे.

१) यानुसार १.श्रीमती जाधव मनिषा संभाजी, सहशिक्षिका व २. श्रीमती जाधव अर्चना बबन, सहशिक्षिका या दोन पदांना या शासन निर्णयाच्या दिनांकापासून २० टक्के अनुदान अनुज्ञेय राहिल. उर्वरीत एका पदाकरीता अनुशेष निकषाची पूर्तता झाल्यानंतर अनुदानाची कार्यवाही करण्यात यावी. याबाबत सर्वोच्च न्यायालयाच्या निदेशानुसार Indicate that if the said vacancies were still being treated as reserved for ST/NT, the said reserved vacancies be treated as backlog for the future and be presently treated as open category to accommodate the respondents. या अटीचे पालन करणे बंधनकारक राहिल. त्यानुसार आवश्यकतेनुसार बिंदु नामावली दुरुस्त करण्यात यावी.

२) सदर पदावरील वेतनाचा खर्च हा मंजूर तरतूदीमधून भागविण्यात यावा.

- ३) यापुढे संस्थेस अनुदान वितरीत करताना संस्था शासनाने वेळोवेळी दिलेल्या अटी व शर्ती, संचमान्यता तसेच आरक्षण धोरणाबाबत वेळोवेळी शिक्षण संचालक (माध्यमिक व उच्च माध्यमिक) यांचे स्तरावर आढावा घेण्यात यावा, तसेच संस्थेने भविष्यात पदभरती करताना आरक्षण धोरणाचे पालन न केल्यास संस्थेचे अनुदान बंद करण्याची कारवाई करण्यात यावी.
- ४) संदर्भ क्र. (४) येथील शासन निर्णय, दि.१९.०९.२०१६ मधील मुद्दा क्र.५ " शासनाचा स्वेच्छाधिकार" नुसार " अनुदानासाठी शाळा पात्र झाली म्हणजे त्या शाळेस अनुदानाचा हक्क प्राप्त होत नाही. संबंधित शाळांना अनुदान लागू करणे हा शासनाचा "स्वेच्छाधिकार" असून निधीच्या उपलब्धतेनुसार शासन निकषपात्र शाळांना अनुदान लागू करील. सदर अनुदान हे भूतलक्षी प्रभावाने लागू केले जाणार नाही. तसेच, शाळांना विना अनुदान तत्वावर कोणत्याही शैक्षणिक वर्षात मान्यता दिलेली असली तरी राज्याची आर्थिक स्थिती, वेळोवेळी उपलब्ध होणारी आर्थिक संसाधने, राज्याच्या गरजा व त्यांचा प्राधान्यक्रम विचारात घेऊन, शासन अनुदानांच्या सूत्रात बदल करील व ज्या शाळांना अनुदान सुरू करण्यात आलेले नाही, त्या शाळांना जेव्हा अनुदान सुरू करावयाचे असेल त्यावेळचे अनुदान सूत्र त्यांना लागू राहील.
- ५) सदरहू निर्णय हा केवळ या प्रकरणापुरता मर्यादीत असून, त्यास पूर्वोदाहरण समजण्यात येऊ नये.
२. यावर होणारा खर्च मागणी क्र.मागणी क्र. ई-२, २२०२ सर्वसाधारण शिक्षण (००)(११) अशासकीय माध्यमिक शाळांना सहायक अनुदान (अनिवार्य) ३६, सहायक अनुदाने (वेतन)(२२०२ ३३६१) या लेखाशिर्षाखालील तरतूदीतून भागविण्यात यावा.
३. सदर शासन निर्णय, वित्त विभागाच्या अनौपचारिक संदर्भ क्र. १३१४/व्यय-५, दि. २४/१/२०२५ अन्वये दिलेल्या सहमतीनुसार निर्गमित करण्यात येत आहे.
- सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संगणक सांकेतांक क्रमांक २०२५०२२७१६४८२२८५२१ असा आहे. हा शासन निर्णय डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांचे आदेशानुसार व नावाने,

(समीर सावंत)

उप सचिव, महाराष्ट्र शासन.

प्रति,

- १) मा. मुख्यमंत्री यांचे प्रधान सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
२) मा. उपमुख्यमंत्री (गृह) यांचे सचिव, मंत्रालय, मुंबई.

- ३) मा. उपमुख्यमंत्री (वित्त व नियोजन) यांचे सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
- ४) मा. मंत्री (शालेय शिक्षण) यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
- ५) अपर मुख्य सचिव (वित्त विभाग) यांचे स्वीय सहायक, मंत्रालय, मुंबई.
- ६) अपर मुख्य सचिव (व्यय) यांचे स्वीय सहाय्यक वित्त विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
- ७) प्रधान सचिव (शालेय शिक्षण) यांचे स्वीय सहायक, मंत्रालय, मुंबई.
- ८) आयुक्त (शिक्षण), महाराष्ट्र राज्य, पुणे.
- ९) शिक्षण संचालक (माध्यमिक व उच्च माध्यमिक) म.रा. पुणे.
- १०) महालेखापाल (लेखा व अनुज्ञेयता) महाराष्ट्र , १/२ मुंबई/नागपूर .
- ११) महालेखापाल (लेखापरीक्षा) महाराष्ट्र , १/२ मुंबई/नागपूर.
- १२) महालेखापाल (स्थायिक निकाल लेखा परीक्षा व लेखा) महाराष्ट्र १/२, मुंबई/ नागपूर.
- १३) स्थानिक निवासी लेखा परिक्षा अधिकारी, मुंबई.
- १४) विभागीय शिक्षण उपसंचालक, पुणे विभाग.
- १५) शिक्षणाधिकारी (माध्यमिक), जिल्हा परिषद, अहमदनगर.
- १६) अधीक्षक वेतन पथक (माध्यमिक) जिल्हा परिषद, अहमदनगर.
- १७) निवड नस्ती, एसएम-४